

وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی - وزارت آموزش و پرورش - وزارت کشور
 وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی - وزارت ورزش و جوانان - وزارت امور خارجه
 وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
 سازمان برنامه و بودجه کشور - سازمان بهزیستی کشور
 معاونت علمی و فناوری رئیس جمهور - معاونت رئیس جمهور در امور زنان و خانواده
 سازمان زندانها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران
 هیأت وزیران در جلسه ۱۴۰۰/۳/۳۰ به پیشنهاد شماره ۱۷۳۵۲۵ مورخ ۱۳۹۹/۹/۲۶
 وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و به استناد ماده (۶) قانون حمایت از اطفال و نوجوانان
 - مصوب ۱۳۹۹، آیین نامه اجرایی ماده یادشده را به شرح زیر تصویب کرد:

آیین نامه اجرایی ماده (۶) قانون حمایت از اطفال و نوجوانان

فصل اول: کلیات

- ماده ۱-** در این آیین نامه اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می روند:
- ۱- قانون: قانون حمایت از اطفال و نوجوانان - مصوب ۱۳۹۹.
 - ۲- طفل و نوجوان: طفل و نوجوان موضوع بندهای (الف) و (ب) ماده (۱) قانون.
 - ۳- طفل و نوجوان در معرض خطر: طفل و نوجوانی که با توجه به ماده (۳) قانون در معرض بزه دیدگی یا ورود آسیب به سلامت جسمی، روانی، اجتماعی، اخلاقی، امنیت و یا وضعیت آموزشی وی قرار گرفته است.
 - ۴- طفل و نوجوان بزه دیده: طفل و نوجوانی که از وقوع جرم متحمل ضرر و زیان شده است.
 - ۵- خانواده: گروهی متشکل از دو نفر یا بیشتر که به دلیل قرابت سببی یا نسبی و یا بر اساس حکم دادگاه (در خصوص سرپرستی و قیمیت) در کنار هم زندگی می کنند. مسئولیت حفظ، نگهداری، تربیت، مراقبت، تغذیه و رشد طفل و نوجوان بر عهده پدر و مادر است. در صورت جدایی والدین یا بی سرپرستی و یا بدسرپرستی طفل و نوجوان، مسئولیت های فوق حسب مورد بر عهده شخصی است که به موجب قانون یا بر اساس حکم دادگاه، وظایف مزبور را بر عهده دارد و اعم از پدر، مادر، جد پدری، وصی منصوب از جانب ولی قهری، قیم، پدرخوانده یا مادر خوانده می باشد.
 - ۶- گروه تخصصی (اورژانس اجتماعی): جمعی از کارشناسان شامل مدیر مرکز، مددکار اجتماعی و روانشناس و حسب مورد سایر متخصصان مانند روانپزشک، پزشک، پرستار، کارشناس حقوقی و مربی که به صورت ثابت یا سیار و حضوری یا غیرحضوری به ارائه خدمات تخصصی به طفل و نوجوان در معرض خطر و یا خانواده وی می پردازند.
 - ۷- شناسایی: تشخیص طفل و نوجوان در معرض خطر یا بزه دیده، توسط مددکاران اجتماعی بهزیستی و سایر مراجع ذیصلاح.
 - ۸- پذیرش: تشکیل پرونده، بررسی وضعیت مخاطره آمیز و طبقه بندی آن، برقراری ارتباط حرفه ای با طفل و نوجوان و خانواده وی و جلب اعتماد آنان به منظور ارائه خدمات حمایتی و توانمندسازی.
 - ۹- حمایت: مداخله و اقدامات لازم برای رفع خطر، پیشگیری از آسیب، کاهش آسیب، پیشگیری از وقوع جرم و ارائه خدمات تخصصی به طفل و نوجوان در معرض خطر یا بزه دیده و خانواده وی.
 - ۱۰- نگهداری: مراقبت از طفل و نوجوان در معرض خطر یا بزه دیده در خانواده، خانواده جایگزین یا مراکز نگهداری.
 - ۱۱- توانمندسازی: مجموعه خدماتی که با هدف رشد و تکامل همه جانبه، تحقق زندگی شایسته یا با حداقل وابستگی به منابع حمایتی و ارتقای توانایی ها و مهارت های آموزشی، اجتماعی و حرفه آموزی به طفل و نوجوان، خانواده یا اشخاص تأثیرگذار بر وی ارائه می شود.
 - ۱۲- پیگیری: سلسله اقداماتی که به منظور پیشگیری از بروز مجدد مشکل برای طفل و نوجوان پس از فرایند حمایت، توانمندسازی یا نگهداری از طریق ارتباط با وی یا خانواده و سایر اشخاص مرتبط توسط مددکار اجتماعی نهادهای حامی انجام می شود.
 - ۱۳- نهادهای حمایتی: کلیه دستگاه ها و سازمان های دولتی و غیردولتی که به موجب قانون، اساسنامه یا وظایف سازمانی، مکلف به ارائه تمام یا بخشی از خدمات موضوع این آیین نامه هستند، مانند سازمان بهزیستی کشور، کمیته امداد امام خمینی (ره)،

مؤسسات خیریه و تشکل های مردم نهاد فعال در حوزه کودکان، شهرداری، سازمان بسیج مستضعفین، بنیاد مستضعفان و ستاد اجرایی فرمان حضرت امام خمینی (ره).

۱۴- پایگاه ملی رفاه ایرانیان: بانک اطلاعاتی کلیه ایرانیان مستقر در وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی موضوع بند (م) ماده (۱۶) قانون ساختار نظام جامع رفاه و تأمین اجتماعی - مصوب ۱۳۸۳- و آیین نامه اجرایی مربوط و مصوبه شماره ۲۰۰/۱۴۳۹ مورخ ۱۳۹۸/۶/۱۱ کارگروه تعامل پذیری دولت الکترونیکی کشور که تجمیع کننده اطلاعات اقتصادی - اجتماعی ایرانیان از دستگاه های مختلف می باشد.

۱۵- سازمان بهزیستی: سازمان بهزیستی کشور.

۱۶- نیروی انتظامی: نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران.

۱۷- مرجع ملی حقوق کودک: مرجع ملی کنوانسیون حقوق کودک در ایران، مستقر در وزارت دادگستری.

ماده ۲۵- برای دستیابی به اهداف این قانون رعایت اصول زیر در خصوص اطفال و نوجوانان در معرض خطر یا بزه دیده الزامی است:

۱- تضمین بقا، رشد، امنیت و ارتقای سلامت جسمی، روانی، اجتماعی و معنوی طفل و نوجوان.

۲- احترام به کرامت ذاتی، رعایت آزادی های مشروع و حقوق بشر.

۳- رعایت موازین دینی و آموزه های اسلامی.

۴- اولویت مصلحت و غبطه طفل و نوجوان.

۵- رعایت اصول اخلاق حرفه ای.

۶- حفظ حریم خصوصی طفل و نوجوان و خانواده وی.

۷- برخورد برابر و بدون تبعیض از حیث رنگ، نژاد، مذهب، زبان، سلامت، جنسیت، قومیت، ملیت، وضعیت خانوادگی و نظایر آن.

۸- مشارکت طفل و نوجوان در امور مربوط به خود و توجه به دیدگاه های وی.

۹- اولویت حفظ طفل و نوجوان در کانون خانواده.

۱۰- توسعه توانمندی ها و مهارت های فردی، آموزشی، اجتماعی و حرفه ای طفل و نوجوان.

۱۱- توجه به شرایط و اقتضائات سن، جنسیت، شخصیت و نیازهای عمومی دوران رشد

۱۲- توجه به مسایل و شرایط قومی، مذهبی، فرهنگی، زبانی، اجتماعی و اقتصادی طفل و نوجوان و خانواده وی.

فصل دوم: اقدامات پیشگیرانه و حمایتی

ماده ۳- سازمان بهزیستی، مسئولیت اصلی حمایت از اطفال و نوجوانان در معرض خطر و بزه دیده را برعهده دارد و مکلف است با مشارکت و همکاری تمامی دستگاه های اجرایی موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری - مصوب ۱۳۸۶- به ویژه دستگاه های مقرر در ماده (۶) قانون و همچنین سایر نهادهای حمایتی و با استفاده از مددکاران اجتماعی و در قالب گروه های تخصصی سیار یا مستقر فوریت های خدمات اجتماعی نسبت به شناسایی، پذیرش، حمایت، نگهداری و توانمندسازی اطفال و نوجوانان موضوع قانون اقدام کند.

ماده ۴- مددکاران اجتماعی بهزیستی یا مأموران نیروی انتظامی مکلفند در موارد مشاهده طفل و نوجوان بدون همراهی والدین، اولیا یا سرپرست قانونی در وضعیت مخاطره آمیز، نسبت به ثبت اطلاعات و شناسایی خانواده وی اقدام و در صورت عدم نیاز به اقدامات حمایتی، وی را به خانواده تحویل و موارد خطر را به آنها تذکر دهند و در صورت نیاز به حمایت، طفل و نوجوان را به پایگاه های بهزیستی معرفی کنند.

ماده ۵- سازمان بهزیستی علاوه بر موارد مذکور در ماده (۴) این آیین نامه، به یکی از روش های زیر طفل و نوجوان در معرض خطر یا بزه دیده را شناسایی می نماید:

۱- تقاضای کتبی یا شفاهی یا مراجعه طفل و نوجوان به تنهایی یا به همراه سایر اشخاص به مراکز فوریت های خدمات اجتماعی (مراکز مداخله در بحران، خط تلفن اورژانس اجتماعی (۱۲۲)، پایگاه های خدمات اجتماعی و خدمات سیار اورژانس اجتماعی) یا ادارات بهزیستی.

۲- معرفی توسط دستگاه های اجرایی موضوع ماده (۶) قانون شامل وزارتخانه های آموزش و پرورش، کشور، تعاون، کار و رفاه اجتماعی، بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، سازمان زندان ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور، شهرداری ها و دهیاری ها و واحدهای سازمانی آنها.

۳- اعلام یا گزارش افراد یا دستگاه ها و سازمان های دولتی یا غیردولتی مانند دفاتر حمایت از اطفال و نوجوانان دادگستری یا مراجع قضایی، مرجع ملی حقوق کودک، معاونت رئیس جمهور در امور زنان و خانواده، سازمان های مردم نهاد و انجمن های علمی و صنفی مرتبط با اجرای قانون.

ماده ۶- مددکاران اجتماعی مراکز فوریت های خدمات اجتماعی پس از شناسایی طفل و نوجوان در معرض خطر یا بزه دیده، نسبت به تشکیل پرونده و ثبت مشخصات طفل و نوجوان و سایر اطلاعات مربوط بر اساس دستورالعمل مصوب سازمان بهزیستی اقدام می نمایند.

تبصره - افشای اطلاعات موضوع این ماده جز در موارد مصرح قانونی ممنوع و مشمول مجازات مقرر در ماده (۶۴۸) قانون مجازات اسلامی - مصوب ۱۳۷۵- است.

ماده ۷- مددکاران اجتماعی مراکز فوریت های خدمات اجتماعی بر اساس قرائن و شواهد، میزان، شدت خطر و نوع وضعیت مخاطره آمیز یا بزه دیدگی را تشخیص و فوریت مداخله را تعیین و در موارد شدید و قریب الوقوع بلافاصله پس از گزارش در سریع ترین زمان ممکن اقدام می کنند.

تبصره - سازمان بهزیستی مطابق قانون و مفاد این آیین نامه و با در نظر گرفتن فراوانی و نوع مصادیق، دستورالعمل طبقه بندی وضعیت های مخاطره آمیز و بزه دیدگی و فوریت های مداخله را جهت راهنمایی مددکاران اجتماعی و ایجاد رویه واحد ظرف سه ماه پس از ابلاغ این آیین نامه تصویب و ابلاغ می کند و آن را هر سه سال یکبار با لحاظ تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و اصلاحات قانونی مورد بازنگری قرار می دهد.

ماده ۸- مددکاران اجتماعی مراکز فوریت های اجتماعی در موارد ضرورت می توانند جهت جمع آوری اطلاعات و حمایت از طفل و نوجوان با اجازه متصرف قانونی یا مدیر ذی ربط، وارد محل زندگی یا کار افراد و یا محل تحصیل طفل و نوجوان شده و در صورت عدم اجازه، پس از اخذ دستور مقام قضایی اقدام نمایند. در موارد ضرورت مداخله فوری، مددکاران اجتماعی رسماً یا در صورت لزوم با همراهی مأموران انتظامی وارد محل های مذکور می شوند و گزارش مربوط به همراه ضرورت مداخله فوری را به مرجع قضایی اعلام می نمایند.

ماده ۹- در مواردی که مددکار اجتماعی، وضعیت مخاطره آمیز را احراز نکند، پرونده را به مرکز فوریت های اجتماعی ارسال می کند تا در صورت تأیید ناظر مرکز، پرونده مختومه شود. چنانچه مددکار اجتماعی یا ناظر مرکز، انجام اقدامات حمایتی را نسبت به وی ضروری بداند، نسبت به پذیرش طفل و نوجوان اقدام می شود.

ماده ۱۰- مددکاران اجتماعی بعد از پذیرش، چنانچه طفل و نوجوان دارای ولی خاص، قیم یا سرپرست قانونی باشد و بازگشت طفل و نوجوان نزد آنان را بلامانع تشخیص دهند، در حدود وظایف و اختیارات قانونی با تصمیم گروه تخصصی، اقدام لازم را جهت برقراری ارتباط با اشخاص مذکور، بازگرداندن طفل و نوجوان به خانواده، پیشگیری از جدایی و بروز خطر مجدد و ارائه خدمات تخصصی یا حمایت مالی به عمل می آورند.

ماده ۱۱- مددکاران اجتماعی پس از پذیرش، با توجه به نوع آسیب و منشا آن، اقدامات لازم را جهت پیشگیری و کاهش آسیب و رفع وضعیت مخاطره آمیز انجام می دهند و در صورتی که نیاز به معاینه پزشکی قانونی یا نگهداری طفل و نوجوان در مراکز تحت نظر سازمان بهزیستی باشد، حسب مورد طفل و نوجوان را به پزشکی قانونی معرفی و یا مجوز قضایی را جهت نگهداری وی اخذ می کنند.

ماده ۱۲- مددکاران اجتماعی در صورت وجود قرائن دال بر وقوع جرم علیه طفل و نوجوان، علاوه بر انجام اقدامات حمایتی، موضوع را حسب مورد به مرجع انتظامی یا قضایی اعلام می نمایند.

ماده ۱۳- در هر یک از موارد زیر طفل و نوجوان در معرض خطر یا بزه دیده، حسب دستور قضایی و زیر نظر مددکار اجتماعی مسئول در مراکز تحت نظر سازمان بهزیستی نگهداری می شود:

۱- بی سرپرستی یا بدسرپرستی طفل و نوجوان.

۲- عدم دسترسی به والدین، اولیا یا سرپرست قانونی طفل و نوجوان.

۳- زندانی بودن والدین، اولیا یا سرپرست قانونی.

۴- ناتوانی والدین، اولیا یا سرپرست قانونی در نگهداری طفل و نوجوان با تشخیص گروه تخصصی به دلایلی مانند معلولیت، کم توانی جسمی، ذهنی یا ابتلای طفل و نوجوان یا والدین، اولیا یا سرپرست قانونی وی به اعتیادهای زیان آور، بیماری یا اختلال های رفتاری، روانی یا شخصیتی و همچنین بیماری های جسمی واگیر یا صعب العلاج.

۵- وضعیت مخاطره آمیز طفل در خانواده مانند سوءاستفاده از طفل و نوجوان در ارتکاب جرایم یا ارتکاب جرم علیه طفل و نوجوان توسط اعضای خانواده، خشونت مستمر اعضای خانواده نسبت به یکدیگر، اشتغال اعضای خانواده به فساد اخلاقی.

۶- بی توجهی و سهل انگاری نسبت به طفل و نوجوان یا طرد وی توسط خانواده به تشخیص گروه تخصصی و در نظر گرفتن مصلحت طفل و نوجوان.

تبصره - در موارد ضروری که اخذ دستور مقام قضایی امکان پذیر نباشد، مددکار اجتماعی طفل یا نوجوان را از محیط خطر دور و به مراکز نگهداری تحت نظارت سازمان بهزیستی، منتقل می کند و شرح موضوع و ضرورت مداخله را ظرف دوازده ساعت به اطلاع دادستان می رساند.

ماده ۱۴- مراکز نگهداری تحت نظر سازمان بهزیستی، اعم از دولتی و غیردولتی است که حداقل استانداردهای نگهداری، مراقبت و تربیت اطفال و نوجوانان در آنها مطابق این آیین نامه، دستورالعمل‌های سازمان بهزیستی و سایر قوانین و مقررات مربوط به صورت یکسان اعمال می‌شود. نگهداری در مراکز غیردولتی صرفاً در صورتی مجاز است که صلاحیت اشخاص حقیقی و حقوقی مؤسسان، مدیران و کارکنان و شرایط ساختمان، تجهیزات، امکانات بهداشتی آن به تأیید سازمان بهزیستی رسیده باشد و برنامه‌های تربیتی و مراقبتی مرکز و عملکرد مدیر و کارکنان آن تحت نظارت سازمان بهزیستی باشد.

ماده ۱۵- اطفال و نوجوانان دارای وضعیت خاص، از جمله دارای اعتیاد، کم‌توانی جسمی یا ذهنی، مبتلا به بیماری‌های خاص یا اختلال هویت جنسی یا روانی، در صورت تشخیص گروه تخصصی به مراکز تخصصی ارجاع می‌شوند. در صورت نبود این مراکز در یک استان یا شهرستان، مراکز تخصصی استان‌ها و شهرستان‌های همجوار مکلف به ارائه خدمات هستند. ارائه خدمات درمانی به این گروه از اطفال و نوجوانان وفق ماده (۴۱) این آیین نامه است.

ماده ۱۶- در مدت اقامت طفل و نوجوان، اقدامات زیر به ترتیب اولویت انجام می‌شود:

- ۱- شناسایی ولی خاص طفل و نوجوان، ارتباط با آنان و تلاش برای بازگشت طفل و نوجوان نزد آنان در صورت داشتن صلاحیت با استفاده از خدمات مددکاری و ارائه خدمات تخصصی یا حمایت روانشناختی، اجتماعی، اقتصادی و اتخاذ تدابیر و انجام اقدامات لازم جهت پیشگیری از جدایی مجدد طفل و نوجوان از خانواده.
- ۲- نصب قیم طبق قانون مدنی و قانون امور حسبی.
- ۳- تعیین سرپرست قانونی طبق قانون حمایت از کودکان و نوجوانان بی‌سرپرست و بدسرپرست - مصوب ۱۳۹۲-.

۴- اتخاذ تصمیم در مورد نگهداری در مراکز در صورت عدم اجرای هر یک از موارد بندهای (۱) تا (۳) این ماده.

ماده ۱۷- در بدو ورود طفل و نوجوان به مرکز نگهداری، با استفاده از روش‌ها و فناوری‌های نوین و مناسب که موجب حفظ کرامت وی شود، مشخصات وی اخذ و با اطلاعات مندرج در برگ معرفی تطبیق و در سامانه ثبت می‌شود.

تبصره - اطلاعات موضوع این ماده در مراکز فاقد اتصال در دفتر مخصوص ثبت و در اسرع وقت وارد سامانه می‌شود.

ماده ۱۸- پس از ثبت مشخصات، وضعیت سلامت جسمی و روانی، ویژگی‌های شخصیتی و بالینی، اختلالات احتمالی و سوابق بیماری طفل و نوجوان در فضای مناسب و دستدار کودک و با رعایت موازین اسلامی و حقوق شهروندی توسط پزشک معتمد مرکز نگهداری بررسی و در پرونده ثبت می‌شود و در صورت لزوم برای پیشگیری از بروز، شیوع یا درمان آن اقدام می‌شود.

ماده ۱۹- در اختیار داشتن هرگونه دارو توسط طفل و نوجوان ممنوع است مگر در موارد خاص با تشخیص و تجویز پزشک.

ماده ۲۰- در صورت وجود آثار ضرب و جرح و صدمات جدی یا وجود قراین معقول بر ارتکاب جرم نسبت به طفل و نوجوان، در صورت عدم اقدام قبلی، موضوع به صورت فوری و کتبی جهت پیگیری به مرجع قضایی اعلام می‌شود.

ماده ۲۱- نحوه اسکان و مراقبت از طفل و نوجوان در مراکز مجاز نگهداری، ایمنی و استانداردهای فنی لازم در این رابطه و چگونگی نگهداری و استرداد اموال و اشیای طفل و تعیین مصدق اموال و اشیای ممنوع و مجاز مذکور، به موجب دستورالعمل مصوب سازمان بهزیستی می‌باشد.

ماده ۲۲- مدیر مرکز نگهداری مکلف است شرایط و امکانات تحصیل، برنامه‌های تربیتی از جمله آموزش‌های خودمراقبتی و مهارت‌های ارتباطی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای و آموزش سواد رسانه‌ای و فضای مجازی متناسب با نیازها، علایق و استعدادها و اطفال و نوجوانان را فراهم نماید.

ماده ۲۳- تحصیل تا پایان دوره متوسطه اول برای طفل و نوجوان الزامی است. هر طفل و نوجوان در مرکز نگهداری باید به تحصیلات خود ادامه دهد. شرایط تحصیل باید مطابق استانداردهای کشوری و زیر نظر وزارت آموزش و پرورش بوده و مدارک تحصیلی بدون ذکر نام مرکز نگهداری، توسط آموزش و پرورش صادر می‌شود.

ماده ۲۴- معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور مکلف است در چهارچوب ضوابط و مقررات مربوط نسبت به حمایت از گروه‌های نوآور و فن‌آور و شرکت‌ها و مؤسسات دانش‌بنیان فعال در حوزه اطفال و نوجوانان اقدام نماید.

ماده ۲۵- وزارت ورزش و جوانان مکلف است طبق استانداردهای اعلامی از سوی سازمان بهزیستی نسبت به تجهیز مراکز نگهداری به امکانات ورزشی مناسب برای اطفال و نوجوانان و توسعه رشته‌های ورزشی بومی، متناسب با فرهنگ هر منطقه و مورد علاقه اطفال و نوجوانان اقدام نماید.

ماده ۲۶- سازمان پزشکی قانونی کشور مکلف است آزمایش‌ها، معاینات پزشکی و بالینی مورد نیاز طفل و نوجوانان معرفی شده از سوی مراکز بهزیستی را به صورت رایگان، خارج از نوبت و با رعایت الزامات دستدار کودک انجام دهد.

ماده ۲۷- کمیته امداد امام خمینی (ره) نسبت به ارائه انواع حمایت‌های معیشتی، اجتماعی، بهداشتی و درمانی به اطفال و نوجوانان و خانواده‌های آنان با معرفی سازمان بهزیستی اقدام می‌نماید. سهم هر یک از دو نهاد فوق سالانه به پیشنهاد وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی و با ابلاغ سازمان برنامه و بودجه تعیین می‌شود.

ماده ۲۸- نیروی انتظامی طفل و نوجوان در معرض خطر یا بزه‌دیده را با روش‌های زیر شناسایی و در صورت نیاز به حمایت به مراکز بهزیستی معرفی و موضوع را برای اطلاع یا مداخله قضایی به مرجع ذیصلاح قضایی اعلام می‌کند:

۱- مراجعه طفل و نوجوان به تنهایی یا همراه دیگری که اظهارات وی و اوضاع و احوال موجود دلالت بر وقوع وضعیت مخاطره‌آمیز یا بزه‌دیدگی داشته باشد.

۲- معرفی طفل و نوجوان در وضعیت مخاطره‌آمیز به نیروی انتظامی توسط اشخاص حقیقی یا حقوقی.

۳- مشاهده طفل و نوجوان در وضعیت مخاطره‌آمیز یا بزه‌دیده در حین انجام وظایف یا گشت‌زنی.

۴- شکایت از طفل و نوجوان.

ماده ۲۹- نیروی انتظامی ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه با هماهنگی و همکاری مرجع ملی حقوق کودک نسبت به آموزش ضابطان دادگستری مرتبط اقدام می‌نماید.

ماده ۳۰- مأموران نیروی انتظامی در موارد ضروری حسب درخواست مسئولان مراکز تحت نظر بهزیستی، جهت تأمین امنیت این مراکز اقدام می‌کنند.

ماده ۳۱- چنانچه مددکاران اجتماعی در اجرای مأموریت محوله، حسب شرایط و اوضاع و احوال، نیازمند تأمین امنیت خود یا طفل و نوجوان در معرض خطر یا بزه‌دیده باشند، از هر طریق ممکن موضوع را به نیروی انتظامی اعلام می‌کنند، مأموران این نیرو مداخله فوری به عمل می‌آورند.

ماده ۳۲- سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور مکلف است:

۱- به منظور رشد و تکامل همه‌جانبه اطفال و نوجوانان محروم از آزادی، برنامه جامع توانمندسازی اطفال و نوجوانان شامل آموزش‌های رسمی، فنی و حرفه‌ای، مهارت‌های زندگی و ارتباطی و سایر آموزش‌های متناسب با سن، جنس، فرهنگ و وضعیت طفل و نوجوان محروم از آزادی را با همکاری وزارت آموزش و پرورش تهیه و اجرا کند.

۲- نسبت به شناسایی و معرفی اطفال و نوجوانانی که پدر، مادر یا سرپرست قانونی آنان در زندان به سر می‌برند به سازمان بهزیستی و وزارت آموزش و پرورش اقدام کند.

۳- نسبت به ارائه مشاوره و اقدامات حمایتی اولیه نسبت به اطفال و نوجوانان محروم از آزادی اقدام کند.

۴- ظرف سه روز اول دوره نگهداری طفل و نوجوان محروم از آزادی با بهره‌گیری از اطلاعات نهادهای حمایتی، گزارشی از وضعیت فردی و خانوادگی آنان جهت انجام اقدامات حمایتی در دوره نگهداری یا پس از ترخیص طفل و نوجوان و تحویل به خانواده-اش یا سازمان بهزیستی ارائه و در سامانه ثبت نماید.

۵- نسبت به بهینه‌سازی و استانداردسازی کانون‌های اصلاح و تربیت، متناسب با سن و جنسیت اطفال و نوجوانان مقیم در کانون و تأمین تجهیزات و امکانات مناسب برای کانون‌های اصلاح و تربیت اقدام کند.

۶- ترتیبی اتخاذ نماید که زنان زندانی دارای فرزند کمتر از (۱۸) سال سن، در برخورداری از ارفاقات قانونی نظیر تحمل حبس تحت نظارت الکترونیکی در اولویت قرار گیرند.

۷- سازمان مکلف است پس از ترخیص مددجو به منظور تسهیل و تکمیل فرایند بازپروری، جامعه‌پذیری، رفع مشکلات از قبیل ارتباط با خانواده، ادامه تحصیل، ادامه درمان اعتیاد، تهیه اسناد سجلی و هویتی، تأمین هزینه‌ها و امکانات زندگی و اشتغال مددجو با همکاری و بهره‌گیری از ظرفیت‌های نهادهای حمایتی و تشکل‌های مردم‌نهاد اقدام نماید.

ماده ۳۳- وزارت کشور از طریق استانداری‌ها، فرمانداری‌ها، بخشداری‌ها، شهرداری‌ها و دهیاری‌های سراسر کشور و با همکاری سایر نهادهای حامی نسبت به شناسایی اطفال و نوجوانان ایرانی یا غیرایرانی فاقد اسناد سجلی یا اوراق هویتی و صدور این اسناد در حدود وظایف قانونی اقدام می‌نماید.

ماده ۳۴- وزارت کشور مکلف است از طریق سازمان ثبت احوال کشور و اداره کل امور اتباع و مهاجرین خارجی نسبت به تسهیل صدور اسناد سجلی یا تابعیتی اطفال و نوجوانان معرفی شده از سوی سازمان بهزیستی، سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور، دفاتر حمایت از اطفال و نوجوانان دادگستری‌ها و سایر نهادهای حمایتی اقدام کند.

ماده ۳۵- وزارت کشور در مورد اطفال و نوجوانان غیرایرانی مکلف است:

۱- با هماهنگی وزارت امور خارجه، تعامل لازم با سازمان‌های بین‌المللی جهت جذب تسهیلات و خدمات مشاوره، بهداشتی و درمانی را برای اطفال و نوجوانان غیرایرانی انجام و در اختیار وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان بهزیستی قرار دهد.

۲- از طریق وزارت امور خارجه با نمایندگی‌های سیاسی و کنسولی کشورهای متبوع اطفال و نوجوانان، تعامل و زمینه بازگرداندن آنها به کشورشان را به همراه خانواده و با رویکرد خانواده‌محوری فراهم کند.

ماده ۳۶- سازمان ثبت احوال کشور مکلف است اسامی و نشانی اطفال و نوجوانان ایرانی و غیرایرانی را که به سن قانونی تحصیل رسیده‌اند، هر سال حداقل سه ماه پیش از آغاز سال تحصیلی جدید به تفکیک مناطق شهری و روستایی به آموزش و پرورش اعلام نماید. اداره کل امور اتباع و مهاجرین خارجی، نیروی انتظامی و کلیه نهادهایی که این‌گونه اطلاعات را در اختیار دارند، مکلفند این اطلاعات را در اختیار سازمان ثبت احوال کشور قرار دهند.

ماده ۳۷- شهرداری‌ها مکلفند در راستای تحقق اهداف قانون نسبت به انجام موارد زیر اقدام کنند:

۱- تخصیص فضا و کمک به تجهیز فضاهای لازم و استاندارد برای استقرار مراکز بهزیستی جهت شناسایی، حمایت، نگهداری و توانمندسازی اطفال و نوجوانان موضوع قانون.

۲- فراهم کردن امکان استفاده رایگان از فضاها و امکانات فرهنگی، ورزشی و درمانی شهرداری برای اطفال و نوجوانان معرفی شده از سوی سازمان بهزیستی.

۳- فرهنگ‌سازی، اطلاع‌رسانی و انجام تبلیغات محیطی و شهری جهت حمایت از اطفال، نوجوانان و خانواده دوستدار کودک براساس استانداردهای اعلام‌شده از سوی شورای هماهنگی مرجع ملی حقوق کودک.

۴- نظارت مؤثر بر عملکرد پیمانکاران شهرداری به منظور عدم به‌کارگیری اطفال و رعایت مقررات کار در مورد نوجوانان و گزارش موارد تخلف به دفتر حمایت از اطفال و نوجوانان دادگستری.

۵- متناسب‌سازی شهرها با استانداردها و ضوابط شهر دوستدار کودک.

ماده ۳۸- وزارت کشور مکلف است:

۱- از طریق سازمان امور اجتماعی کشور نسبت به فعال‌سازی کارگروه فرهنگی، اجتماعی، سلامت، بانوان و خانواده به عنوان مرجع متناظر در زمینه حمایت از اطفال و نوجوانان اقدام و گزارش فعالیت استانداردها و فرمانداری‌ها را به منظور نظارت ارزیابی و پایش به مرجع ملی حقوق کودک ارسال نماید.

۲- از طریق سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور بر تحقق وظایف شهرداری‌ها و دهیاری‌های سراسر کشور در مورد اطفال و نوجوانان موضوع قانون اقدام و گزارش فعالیت آن را به منظور نظارت، ارزیابی و پایش به مرجع ملی حقوق کودک ارسال نماید.

ماده ۳۹- وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است:

۱- زمینه بهره‌مندی افراد واجد شرایط معرفی‌شده از سوی سازمان بهزیستی از ظرفیت‌های بخش تعاون، دریافت بسته‌های حمایتی و وام خوداشتغالی را فراهم نماید.

۲- با معرفی سازمان بهزیستی، نسبت به ارایه آموزش‌های رایگان مهارت‌های شغلی به نوجوانان بالای (۱۵) سال و خانواده‌های اطفال و نوجوانان موضوع قانون از طریق بخش‌های دولتی و غیردولتی و سازمان فنی و حرفه‌ای اقدام نماید.

۳- از طریق بازرسان کار و نهادهای غیردولتی اقدامات لازم را به منظور شناسایی موارد بهره‌کشی از اطفال و نوجوانان ایرانی و غیرایرانی در تمامی محیط‌های کار به عمل آورده و حسب مورد موضوع را جهت ارایه خدمات حمایتی به ادارات بهزیستی و جهت تعقیب مرتکبان به دفتر حمایت از اطفال و نوجوانان دادگستری گزارش دهند و از نیروی انتظامی و مددکاران اجتماعی برای همکاری در بازرسی و حضور در محیط‌های کار دعوت نمایند.

۴- ضوابط مربوط به احراز صلاحیت کارفرمایان و پیمانکاران در به‌کارگیری نوجوانان را ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه تهیه و به صاحبان مشاغل ابلاغ و بر اجرای آن نظارت نماید.

ماده ۴۰- وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی مکلف است:

۱- خدمات درمانی و بهداشتی رایگان به اطفال و نوجوانان معرفی‌شده از سوی سازمان بهزیستی ارایه کند.

۲- نسبت به پوشش کامل بیمه سلامت برای تمام اطفال و نوجوانان ساکن ایران اعم از ایرانی یا غیرایرانی به ویژه اطفال و نوجوانان در معرض خطر یا بزه‌دیده، اقدام نماید.

۳- دستورالعمل بهداشت کار و مراقبت پزشکی را برای استانداردسازی شرایط کار نوجوانان با همکاری وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه تهیه و ابلاغ کند.

۴- فهرست اقدامات فوری درمانی یا اورژانسی اعم از سرپایی یا نیازمند بستری را با توجه به وضعیت‌های مخاطره‌آمیز موضوع ماده (۳) قانون را ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ آن تدوین نماید و هر سه سال یکبار حسب ضرورت بازنگری کند.

ماده ۴۱- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی مکلف است از طریق بیمارستان‌ها، درمانگاه‌ها، مطب‌ها، سازمان اورژانس کشور و سایر مؤسسات درمانی اعم از دولتی، عمومی، غیردولتی، خصوصی و خیریه:

۱- نسبت به پذیرش و درمان فوری اطفال و نوجوانان آسیب‌دیده و ثبت و نگهداری کلیه آثار و شواهد موارد مشکوک به سوءرفتار اقدام و در موارد درخواست والدین، اولیا یا سرپرست قانونی جهت ترخیص یا تحویل طفل و نوجوان پیش از پایان دوره درمان، موضوع را به بهزیستی محل کتباً یا از طریق تماس با اورژانس اجتماعی و خط ارتباطی (۱۲۳) اعلام کند.

۲- در هر مورد که دلایل و قراین بر بزه‌دیدگی طفل و نوجوان دلالت نماید، موضوع را فوراً به دفتر حمایت از اطفال و نوجوانان دادگستری و در صورت نیاز به حمایت، به ادارات بهزیستی گزارش نماید.

۳- نسبت به شناسایی طفل و نوجوانی که به جهت بیماری یا اختلال رفتاری، روانی یا شخصیتی و یا بیماری‌های جسمی واگیردار یا صعب‌العلاج وی یا والدین، اولیا یا سرپرست قانونی در وضعیت مخاطره‌آمیز قرار گرفته است و معرفی وی به ادارات بهزیستی اقدام کند.

ماده ۴۲- وزارت آموزش و پرورش مکلف است:

۱- نسبت به ثبت نام رایگان اطفال و نوجوانان معرفی‌شده از سوی سازمان بهزیستی و نهادهای حمایتی اقدام نماید.

۲- نسبت به آموزش رایگان اطفال و نوجوانانی که در مراکز نگهداری یا کانون‌های اصلاح و تربیت نگهداری می‌شوند، اقدام نماید.

۳- نسبت به آموزش رایگان به نوجوانان کارگر یا کارآموز اقدام لازم را به عمل آورد.

۴- حسب گزارش‌های دریافتی از سازمان ثبت احوال کشور، اطفال و نوجوانان بازمانده از تحصیل را شناسایی و چنانچه برای رفع علت ترک تحصیل نیاز به اقدام حمایتی یا قضایی باشد، حسب مورد موضوع را به سازمان بهزیستی کشور یا دفتر حمایت از اطفال و نوجوانان دادگستری اعلام کند.

۵- از طریق کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان نسبت به شناسایی و پرورش استعدادها، اطفال و نوجوانان ساکن در مراکز نگهداری بهزیستی یا معرفی‌شده از سوی آن، ارایه خدمات، محصولات و تجهیزات فرهنگی به مراکز و اختصاص سهمیه رایگان جهت شرکت در کلاس‌ها، مسابقات، جشنواره‌ها، نمایشگاه‌ها و سایر برنامه‌های کانون به اطفال و نوجوانان معرفی‌شده از سوی سازمان بهزیستی اقدام نماید.

۶- با همکاری و هماهنگی مرجع ملی حقوق کودک نسبت به طراحی و برگزاری دوره‌های آموزشی بدو و ضمن خدمت کادر آموزشی، مدیران، مشاوران و کارکنان مدارس در زمینه حقوق اطفال و نوجوانان موضوع قانون و سایر موضوعات مورد نیاز اقدام نموده و محتوای برنامه‌های آموزشی توسط مرجع ملی حقوق کودک تهیه و ارایه می‌گردد.

۷- اطفال و نوجوانان کم‌توان یا مبتلا به اختلالات شناختی یا مشکلات یادگیری از آموزش‌های ویژه و متناسب برخوردار شوند.

۸- با همکاری وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات جهت پوشش تحصیلی کامل اطفال و نوجوانان، تمهیدات لازم را برای ارایه و دسترسی به خدمات آموزشی مجازی فراگیر برای همه دانش‌آموزان فراهم نماید.

ماده ۴۳- وزارت آموزش و پرورش در تمامی مدارس دولتی و غیردولتی نسبت به پایش مستمر وضعیت حضور دانش‌آموزان در طول سال تحصیلی اقدام می‌کند. در صورت شناسایی موارد مشکوک به ترک تحصیل ضمن بررسی موضوع و علت‌سنجی، با همکاری دستگاه‌های ذی‌ربط زمینه حضور مجدد و ادامه تحصیل دانش‌آموز را فراهم می‌کند. در صورت ضرورت انجام اقدامات حمایتی یا مداخله قضایی به جهت بزه‌دیدگی یا وضعیت مخاطره‌آمیز طفل و نوجوان، مدیر مدرسه ضمن اعلام مراتب به آموزش و پرورش منطقه یا ناحیه موضوع را فوراً به سازمان بهزیستی یا دفتر حمایت از اطفال و نوجوانان دادگستری اعلام کند. دستگاه‌های ذی‌ربط مکلف به همکاری با وزارت آموزش و پرورش در این زمینه هستند.

ماده ۴۴- وزارت آموزش و پرورش از طریق سامانه نماد (نظام مراقبت اجتماعی دانش‌آموزان) در تمامی مدارس دولتی و غیردولتی نسبت به پایش مستمر وضعیت تحصیلی و رفتاری دانش‌آموزان اقدام می‌کند. مدیر مدرسه با شناسایی دانش‌آموزان در معرض خطر یا بزه‌دیده ضمن ارایه خدمات آموزشی، مشاوره فردی و خانوادگی و انجام مداخلات مختصر ضروری، در صورت نیاز به ارایه خدمات حمایتی و تخصصی یا مداخله قضایی، حسب مورد موضوع را فوراً به سازمان بهزیستی یا دفتر حمایت از اطفال و نوجوانان دادگستری اعلام می‌کند.

ماده ۴۵- سازمان نهضت سوادآموزی مکلف است در چهارچوب ضوابط و مقررات نهضت سوادآموزی و در صورت درخواست سرپرست طفل و نوجوان یا نهادهای حمایتی،

زیرساخت و خدمات پایه و پیشران اعم از احراز هویت، امکان دسترسی طبقه‌بندی و امکان نظارت اولیا را برای پیشگیری از بروز مخاطره و بزه در مورد اطفال و نوجوانان فراهم نماید.

تبصره - وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی مکلف است امکان دسترسی به اطلاعات پایگاه ملی رفاه ایرانیان را برای نیروی انتظامی به منظور پیشگیری از وقوع بزه و وضعیت مخاطره‌آمیز و تسهیل شناسایی اطفال و نوجوانان موضوع قانون فراهم نماید.

ماده ۵۲ - وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی هر سال گزارشی جامع از وضعیت اطفال و نوجوانان، عملکرد دستگاه‌های اجرایی موضوع قانون و نهادهای حمایتی را به مرجع ملی حقوق کودک ارسال می‌نماید.

ماده ۵۳ - وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به منظور جلوگیری از تولید، پخش یا تبلیغ هر برنامه یا محصول مضر به سلامت، تربیت، اخلاق یا سایر حقوق اطفال یا نوجوانان مکلف است تدابیر لازم اتخاذ و بر حسن انجام آن نظارت نماید.

ماده ۵۴ - سازمان برنامه و بودجه کشور مکلف است اعتبار مورد نیاز جهت اجرای تکالیف مقرر در این آیین‌نامه را براساس وظایف دستگاه‌ها در لوائح بودجه سنواری پیش‌بینی و اعتبارات مصوب مربوط را پس از سیر مراحل تخصیص در اختیار دستگاه‌های ذی‌ربط قرار دهد.

معاون اول رئیس‌جمهور - اسحاق جهانگیری

نسبت به آموزش رایگان اطفال و نوجوانانی که به دلایلی مانند شرایط خاص جسمی، کم‌توانی، بیماری، نبود امکانات و شرایط تحصیل، افزایش سن نسبت به مقطع تحصیلی و یا هر دلیل دیگری قادر به ادامه تحصیل در نظام رسمی آموزش و پرورش کشور نیستند، اقدام کند.

ماده ۴۶ - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مکلف است به منظور رعایت حقوق و مصالح اطفال و نوجوانان، ظرف شش ماه از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه با انجام مطالعات جامع و آسیب‌شناسی اثرات برنامه‌های موجود و با لحاظ وضعیت فرهنگی و اجتماعی، نظام رده‌بندی سنی و محتوایی محصولات سازمان را مورد بازنگری قرار داده و رعایت آن را در انتشار و پخش محصولات الزامی نماید.

ماده ۴۷ - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مکلف است نسبت به تدوین برنامه جامع تولید و پخش برنامه‌های مربوط به اطفال و نوجوانان از حیث مدت و زمان‌بندی پخش و توزیع برنامه‌ها در تمامی شبکه‌ها متناسب با سن، جنس، روحیات و علائق اطفال و نوجوانان، اقدام نماید.

ماده ۴۸ - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مکلف است به منظور افزایش اطلاعات اطفال و نوجوانان و خانواده‌های آنان، با همکاری دستگاه‌های موضوع قانون، نسبت به تولید و پخش برنامه‌هایی با مضامین و محتوای حقوق اطفال و نوجوانان و حمایت از آنان به ویژه تشریح وضعیت‌های مخاطره‌آمیز و بزه‌دیدگی، منشا، آثار، تبعات و چگونگی مقابله با آنها و تبیین تکالیف مراجع و اشخاص مرتبط در این زمینه اقدام نموده و پخش برنامه‌های تولیدشده سازمان به‌زیستی و سایر دستگاه‌های موضوع قانون را در این زمینه تسهیل کند.

تبصره - پخش تبلیغات بازرگانی برای اطفال زیر (۷) سال ممنوع و برای اطفال و نوجوانان بالای (۷) سال نیز با در نظر گرفتن مدت و زمان‌بندی پخش مناسب و جلوگیری از پخش تبلیغات گمراه‌کننده و مضر مجاز است.

ماده ۴۹ - سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران مکلف است ظرف سه ماه از تاریخ ابلاغ این آیین‌نامه به منظور جلوگیری از ورود هرگونه ضرر و خدشه به سلامت، تربیت، اخلاق یا حقوق اطفال و نوجوانان نسبت به بازنگری و اصلاح ضوابط ناظر بر کمیت و کیفیت برنامه‌ها اعم از برنامه‌های تولیدی و یا تأمینی، پخش و تبلیغ آثار و محصولات و تولید و پخش تبلیغات بازرگانی اقدام نماید.

فصل سوم - هماهنگی، آموزش و ارزیابی

ماده ۵۰ - ایجاد هماهنگی و نظارت بر حسن اجرای این آیین‌نامه در سطح ملی برعهده مرجع ملی حقوق کودک و در سطح استان‌ها بر عهده کارگروه فرهنگی، اجتماعی، زنان و خانواده و سلامت به عنوان مرجع متناظر استانی حمایت از کودک می‌باشد.

تبصره ۱ - اجرای تکالیف مقرر در این آیین‌نامه و وظایف کارگروه فرهنگی، اجتماعی، زنان و خانواده و سلامت در شهرستان‌ها بر عهده فرماندار است.

تبصره ۲ - به منظور اجرای تکالیف مقرر در این آیین‌نامه درخصوص آموزش و ترویج حقوق کودک و مشاوره و معاضدت حقوقی، مرجع ملی حقوق کودک از طریق ایجاد مجموعه خدمات (کلینیک‌های) حقوق کودک با هماهنگی سازمان به‌زیستی اقدام می‌نماید.

ماده ۵۱ - به منظور تسریع در رسیدگی سازمان به‌زیستی به امور اطفال و نوجوانان در معرض خطر یا بزه‌دیده، کلیه دستگاه‌ها و سازمان‌های موضوع ماده (۶) قانون مکلفند اطلاعات زیر را با رعایت حریم خصوصی و محرمانگی اطلاعات مطابق با اعلام وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی به صورت برخط به پایگاه ملی رفاه ایرانیان و سامانه ملی حقوق کودک در دادگستری منتقل کنند:

۱- قوه قضاییه، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران و نهادهای حمایتی: اطلاعات کلیه گروه‌های ماده (۳) قانون.

۲- سازمان زندان‌ها و اقدامات تأمینی و تربیتی کشور: اطفال و نوجوانان موضوع بند (پ) و (د) ماده (۳) قانون.

۳- وزارت کشور: اطفال و نوجوانان موضوع بند (ر) ماده (۳) قانون، کلیه اطفال و نوجوانان اتباع خارجی یا مهاجر دارا یا فاقد شناسه (کد) شناسایی.

۴- سازمان ثبت احوال کشور: کلیه اطفال و نوجوانان دارای اسناد سجلی یا هویتی و والدین، اولیا یا سرپرست قانونی آنان.

۵- وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی: اطفال و نوجوانان موضوع بندهای (الف)، (ب)، (ت)، (د)، (ذ) و (ز) ماده (۳) قانون.

۶- وزارت آموزش و پرورش: اطفال و نوجوانان موضوع بند (ح) و (ز) ماده (۳) قانون.

۷- وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات: کلیه گروه‌های ماده (۳) قانون (اطلاعات تماس والدین، اولیا یا سرپرست قانونی اطفال و نوجوانان، جهت برقراری تماس تلفنی با آنان) و در راستای اجرای مصوبات شورای عالی فضای مجازی اقدامات لازم از جمله مقررات‌گذاری و توسعه